

**ODBIJANJE PREDLOGA I NEPRIHVATANJE INICIJATIVA ZA UTVRĐIVANJE
NEUSTAVNOSTI I NESAGLASNOSTI SA POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM
UGOVORIMA ODREDBA ZAKONA O RADU**

Zakon o radu

član 6, član 104 stav 3, član 118 stav 1 tač. 5) i 6), član 119 stav 2, čl. 188, 197 i 198

Sentenca:

Ustavni sud je odbio predloge, odnosno nije prihvatio inicijative, za ocenu saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima većeg broja odredaba Zakona o radu, jer je utvrdio da se osporenim odredbama zakona, koje se odnose na sindikalno organizovanje, ne dovode u pitanje ustavna jemstva o slobodi sindikalnog i svakog drugog udruživanja, već se njome definišu ciljevi koje treba da ispunjava organizacija da bi mogla da se registruje kao sindikalna organizacija. Osporena odredba zakona, kojom je predviđeno da se pod radom iste vrednosti podrazumeva rad za koji se zahteva isti stepen stručne spremlje, ista radna sposobnost, odgovornost i fizički i intelektualni rad, po oceni Ustavnog suda, saglasna je ustavnom načelu o pravu svakog na pravičnu naknadu za rad i predstavlja konkretizaciju ovog ustavnog principa i intenciju zakonodavca da se precizno definiše pojam rada iste vrednosti, koji se ostvaruje kod poslodavca. Ustavni sud je utvrdio da su odredbe, kojima je utvrđeno pravo zaposlenima na naknadu troškova za ishranu u toku rada i za regres za korišćenje godišnjeg odmora, donete saglasno ustavnim ovlašćenjima zakonodavnog organa da, uređujući sistem radnih odnosa, uredi i vrste naknada troškova koje pripadaju zaposlenima u skladu sa opštim aktom i ugovorom o radu, među kojima su i naknade za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora. Ustavni sud je ocenio da je odredba, kojom je predviđena mogućnost za poslodavca da deci zaposlenog obezbedi poklon za Božić i Novu godinu, doneta u granicama ustavnih ovlašćenja zakonodavca da, uređujući pravo na pravičnu naknadu za rad, predvidi mogućnost isplate i drugih primanja, pored zarade, u koje spadaju i pokloni za decu za Božić i Novu godinu, i da se njome ne dovode u pitanje ustavne garancije o zabrani diskriminacije iz člana 21. Ustava, imajući u vidu da poslodavac može i deci zaposlenih drugih veroispovesti da obezbedi poklone za Božić i Novu godinu. Ocenjujući osporene odredbe zakona, kojima je ustanovljena posebna radnopravna zaštita sindikalnih predstavnika zaposlenih za vreme obavljanja i godinu dana po prestanku funkcije, ako postupaju u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu, Ustavni sud je izrazio stav da je osporeni član zakona donet u granicama ustavnih ovlašćenja zakonodavnog organa da predvidi ovu posebnu radnopravnu zaštitu sindikalnih predstavnika, koja predstavlja osnovni preduslov za delovanje sindikata i zaštitu od svakog pokušaja progona i šikaniranja od strane poslodavca. Kada su u pitanju osporene odredbe zakona, kojima je propisana

mogućnost za poslodavca da, za obavljanje privremenih i povremenih poslova, zaključi ugovor sa nezaposlenim licem, zaposlenim licem koje radi nepuno radno vreme, korisnikom starosne penzije ili licem koje je član omladinske ili studentske zadruge i koje nije starije od 30 godina, Ustavni sud je stanovišta da se radi o ugovornom odnosu, koji se zasniva između poslodavca i određenog lica, pri čemu je poslodavac potpuno slobodan prilikom opredeljivanja sa kojim će licem zaključiti ugovor za obavljanje navedenih poslova, kako u pogledu njegovog radnopravnog statusa, tako i u pogledu godina života.

Obrazloženje:

"Ustavnom sudu podneti su predlozi i inicijative za ocenu ustavnosti i nesaglasnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorima odredaba člana 6, člana 104. stav 3, člana 118. tač. 5) i 6), člana 119. stav 2, čl. 188, 197. i 198. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05 i 61/05) i člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", broj 61/05). U predlogu se navodi da je odredba člana 6. Zakona o radu, kojom je definisan sindikat, u suprotnosti sa odredbom člana 44. stav 1. Ustava Republike Srbije kojom se jemči sloboda političkog, sindikalnog i drugog organizovanja, bez odobrenja, uz upis u registar kod nadležnog organa. Osim toga, predlagač smatra da je osporena odredba Zakona u direktnoj suprotnosti sa odredbama člana 22. Pakta o građanskim pravima, člana 23. Opšte deklaracije o ljudskim pravima i sa Konvencijom Međunarodne organizacije rada br. 87 o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava. Ovo iz razloga što je zakonodavac, po mišljenju predlagača, "ovlastio Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku da arbitrira o tome ko ima pravo na sindikalno organizovanje, a ko ne, a ne samo, kako to Ustav nalaže, da vrši upis sindikata u registar". Odredba člana 104. stav 3. Zakona, kojom je određeno šta se podrazumeva pod radom iste vrednosti, po mišljenju predlagača, nesaglasna je sa odredbama člana 23. tačka 2. Opšte deklaracije o pravima čoveka, člana 7. a) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i člana 11. tačka 1. alineja (d) Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena. Po mišljenju predlagača, osporena odredba Zakona nesaglasna je i sa odredbom člana 25. stav 3. Zakona o komunalnim delatnostima i Odlukom o komunalnoj inspekciji, s obzirom na to da je ovim Zakonom propisano da poslove komunalnog inspektora mogu obavljati lica koja imaju alternativno visoku i višu stručnu spremu odgovarajućeg smera i bez obzira na stepen stručne spreme obavljaju iste poslove. Odredbe člana 118. tač. 5) i 6) Zakona kojima je utvrđeno pravo zaposlenima na naknadu troškova za ishranu u toku rada i za regres za korišćenje godišnjeg odmora osporavaju se iz razloga što se navedena naknada različito isplaćuje u zavisnosti od visine koeficijenata zaposlenih za obračun i isplatu zarada. Kao razlog osporavanja odredbe člana 119. stav 2. Zakona, kojom je propisana mogućnost za poslodavca da deci zaposlenog starosti do 15 godina obezbedi poklon za Božić i novu godinu, navodi se da se na ovaj način zaposleni drugih verskih opredeljenja dovode u nejednak položaj, jer im po osnovu verskih praznika ne pripada ovo pravo. Podnosioci inicijative za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti odredaba člana 188. Zakona

kojima je utvrđena radno-pravna zaštita sindikalnih predstavnika za vreme obavljanja i godinu dana po prestanku funkcije, smatraju da je ovaj član suprotan ustavnom principu jednakosti građana i obavezne saglasnosti zakona sa Ustavom, iz razloga što određenu kategoriju zaposlenih dovodi u povoljniji položaj u odnosu na ostale zaposlene. Odredbe čl. 197. i 198. Zakona, kojima je propisana mogućnost za poslodavca da za obavljanje privremenih i povremenih poslova zaključi ugovor, pored ostalih, i sa licem koje je član omladinske ili studentske zadruga i koje nije starije od 30 godina, osporavaju se iz razloga što je osporenim odredbama narušen ustavni princip iz člana 35. Ustava, prema kome je svakome zajemčeno pravo na rad i dostupnost radnog mesta i funkcije pod jednakim uslovima. Osporavajući ustavnost odredbe člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu, kojom je predviđeno da zaposlena žena, koja je započela korišćenje porodiljskog odsustva u skladu sa članom 94. Zakona o radu do dana stupanja na snagu ovog zakona, nastavlja da koristi pravo na porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta u skladu sa odredbama tog člana, podnosioci inicijative smatraju da je osporenim odredbom povređeno načelo jednakosti građana iz člana 13. Ustava, jer se njenom primenom zaposlene žene stavljaju u neravnopravan položaj u pogledu prava koja im pripadaju po istom osnovu.

Ustavni sud je, na sednici održanoj 20. aprila 2006. godine, na osnovu člana 64. stav 1. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom i pravnom dejstvu njegovih odluka ("Službeni glasnik RS", br. 32/91, 67/93 i 101/05) i člana 35. stav 2. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 9/95), zaključio da se predlozi i inicijative dostave Narodnoj skupštini na odgovor, sa rokom za davanje odgovora od 30 dana od dana prijema dopisa Ustavnog suda.

Kako Narodna skupština u ostavljenom roku, kao ni naknadno, nije dostavila odgovor na navode predloga i inicijativa, Ustavni sud je nastavio postupak ocene ustavnosti osporenih odredaba Zakona o radu, saglasno odredbi člana 34. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu ("Službeni glasnik RS", broj 109/07).

Osporenim odredbama Zakona o radu propisano je: da se sindikatom, u smislu ovog zakona, smatra samostalna, demokratska i nezavisna organizacija zaposlenih u koju se oni dobrovoljno udružuju radi zastupanja, predstavljanja, unapređenja i zaštite svojih profesionalnih, radnih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih pojedinačnih i kolektivni interesa (član 6.); da se zaposlenima garantuje jednaka zarada za isti rad ili rad iste vrednosti koji ostvaruju kod poslodavca, kao i da se pod radom iste vrednosti podrazumeva rad za koji se zahteva isti stepen stručne sprema, ista radna sposobnost, odgovornost i fizički i intelektualni rad (član 104. stav 3.); da zaposleni ima pravo na naknadu troškova u skladu sa opštim aktom i ugovorom o radu, i to - za ishranu u toku rada i za regres za korišćenje godišnjeg odmora (član 118. tač. 5) i 6)); da poslodavac može deci zaposlenog starosti do 15 godina života da obezbedi poklon za Božić i novu godinu u vrednosti do neoporezivog iznosa koji je predviđen zakonom kojim se uređuje porez na dohodak građana (član 119. stav 2.); da poslodavac ne može da otkáže ugovor o radu, niti na drugi način da stavi u nepovoljan položaj predstavnika zaposlenih za

vreme obavljanja i godinu dana po prestanku funkcije, ako predstavnik zaposlenih postupa u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu, i to - članu saveza zaposlenih i predstavniku zaposlenih u upravnom i nadzornom odboru poslodavca, predsedniku sindikata kod poslodavca, imenovanom ili izabranom sindikalnom predstavniku, da ako predstavnik zaposlenih iz stava 1. ovog člana ne postupa u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu, poslodavac može da mu otkáže ugovor o radu, da se broj sindikalnih predstavnika koji uživaju zaštitu u smislu stava 1. tačka 3) ovog člana utvrđuje kolektivnim ugovorom, odnosno sporazumom sindikata sa poslodavcem, zavisno od broja članova sindikata kod poslodavca, te da poslodavac može uz saglasnost Ministarstva da otkáže ugovor o radu predstavniku zaposlenih iz stava 1. ovog člana, ako odbije premeštaj na druge poslove, rad kod drugog poslodavca, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju (član 188. st. 1. do 4.); da poslodavac može za obavljanje poslova koji su po svojoj prirodi takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini da zaključi ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova sa nezaposlenim licem, zaposlenim koji radi nepuno radno vreme do punog radnog vremena, korisnikom starosne penzije, te da se ugovor iz stava 1. ovog člana zaključuje u pismenom obliku (član 197.); da poslodavac može za obavljanje privremenih i povremenih poslova da zaključi ugovor sa licem koje je član omladinske ili studentske zadruge i koje nije starije od 30 godina (član 198). Odredbom člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu propisano je da će se odredba člana 4. ovog zakona kojom je uređeno pravo zaposlene žene na porodiljsko odsustvo i pravo na odsustvo sa rada radi nege deteta za treće i svako naredno novorođeno dete u ukupnom trajanju od dve godine, primenjivati počev od 1. januara 2006. godine.

Prema članu 112. Zakona o Ustavnom sudu, postupci pred Ustavnim sudom započeti pre dana stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po odredbama ovog zakona.

Imajući u vidu da je jedan broj predloga i inicijativa podnet u vreme važenja Ustava Republike Srbije od 1990. godine, koji je prestao da važi proglašanjem Ustava Republike Srbije 8. novembra 2006. godine, Ustavni sud je ocenjivao osporene odredbe Zakona o radu i Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu u odnosu na Ustav od 2006. godine, a saglasno odredbi člana 167. stav 1. tačka 1) Ustava.

Ustavom je utvrđeno: da se jemče i kao takva, neposredno primenjuju ljudska i manjinska prava zajemčena opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovorima i zakonima, da se zakonom može propisati način ostvarivanja ovih prava ako je to Ustavom izričito predviđeno ili ako je to neophodno za ostvarenje pojedinog prava zbog njegove prirode, pri čemu zakon ni u kom slučaju ne sme da utiče na suštinu zajemčenog prava (član 18. stav 2.); da su pred Ustavom i zakonom svi jednaki, da svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije, kao i da je zabranjena svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta (član 21. st. 1. do 3.); da se jemči

sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja, kao i da se udruženja osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ, u skladu sa zakonom (član 55. st. 1. i 2.); da se jemči pravo na rad, u skladu sa zakonom, kao i da svako ima pravo na pravičnu naknadu za rad i na pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa (član 60. st. 1. i 3.); da porodica, majka, samohrani roditelj ili dete u Republici Srbiji uživaju posebnu zaštitu, u skladu sa zakonom, da se majci pruža posebna podrška i zaštita pre i posle porođaja (član 66. st. 1. i 2.); da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti radnih odnosa (član 97. tačka 8.); da svi zakoni i drugi opšti akti doneti u Republici Srbiji moraju biti saglasni sa Ustavom, kao i da ne smeju biti u suprotnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava (član 194. st. 3. i 5.); da zakoni i svi drugi opšti akti ne mogu imati povratno dejstvo, te da izuzetno, samo pojedine odredbe zakona mogu imati povratno dejstvo, ako to nalaže opšti interes utvrđen pri donošenju zakona (član 197. st. 1. i 2.).

Prilikom ocene ustavnosti osporene odredbe člana 6. Zakona o radu kojom je definisano koja se organizacija smatra sindikatom, Ustavni sud je pošao od cilja sindikalnog organizovanja, a to je, pre svega, zaštita prava i unapređenje profesionalnih i ekonomskih interesa zaposlenih. Sindikati se upisuju u registar sindikalnih organizacija u skladu sa Pravilnikom o upisu sindikalnih organizacija u registar ("Službeni glasnik RS", br. 6/97, 33/97, 49/2000, 18/01 i 64/04), kojim su propisani način i postupak upisa sindikalnih organizacija u registar. Ustavni sud je konstatovao da važećim zakonskim propisima nije uređen način osnivanja sindikalnih organizacija, odnosno sindikalnog udruživanja i ne postoje propisana pravila u pogledu postupka osnivanja i akata koji se donose pri osnivanju sindikalnih organizacija. Cenjeno sa stanovišta odredbe člana 55. stav 1. Ustava, Ustavni sud je utvrdio da se osporenom odredbom Zakona ne dovode u pitanje ustavna jemstva o slobodi sindikalnog i svakog drugog udruživanja, već se njome definišu ciljevi koje treba da ispunjava organizacija da bi mogla da se registruje kao sindikalna organizacija, a način upisa u registar sindikata i udruženja poslodavaca propisuje ministar, saglasno odredbi člana 217. stav 2. navedenog zakona. Za položaj i ulogu sindikalnih organizacija od posebnog značaja su Konvencija broj 87 o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava (ratifikovana i objavljena u "Službenom listu FNRJ", broj 8/58) i Konvencija broj 98 o pravima radnika na organizovanje i kolektivno pregovaranje (ratifikovana i objavljena u "Službenom listu FNRJ", broj 11/58). Konvencijom broj 87 utvrđeno je pravo zaposlenih i poslodavaca da bez ikakvih izuzetaka i prethodnog odobrenja obrazuju organizacije po svom izboru. Jedini uslov za slobodno sindikalno udruživanje i delovanje je upis sindikalne organizacije kod nadležnog organa. Konvencija broj 98 obezbeđuje zaštitu zaposlenih od diskriminacije u zapošljavanju do koje može doći ako se zapošljavanje uslovljava neučlanjenjem u sindikat ili istupanjem iz sindikata, zatim, zaštitu od otpuštanja ili nanošenja štete zaposlenom koji je član sindikata ili koji učestvuje u sindikalnim delatnostima, kao i zaštitu od drugih postupaka i mera koje štete sindikalnim slobodama.

Uživanje slobode sindikalnog organizovanja i delovanja, saglasno navedenim odredbama Ustava, zakona i pomenutih međunarodnih akata, radnicima i drugim zaposlenim licima omogućava da preko svojih organizacija, odnosno preko svojih slobodno izabраниh predstavnika izraze svoje interese u procesu rada radi zaštite svojih ekonomskih i socijalnih interesa u najširem smislu, radi partnerstva u procesu kolektivnog pregovaranja, uspostavljajući tako ravnotežu snaga ugovornih strana, radi učestvovanja u mirnom rešavanju individualnih i kolektivnih radnih sporova i radi uspostavljanja protivteže državnoj vlasti kroz odgovarajuće učešće u utvrđivanju i primeni ekonomske i socijalne politike zemlje.

Osim toga, po oceni Ustavnog suda, osporena odredba Zakona nije suprotna ni odredbama člana 22. tačka 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima ("Službeni list SFRJ", broj 7/71), člana 2. Konvencije o sindikalnim slobodama i zaštite sindikalnih prava ("Službeni list FNRJ - Međunarodni ugovori", broj 8/85), kao i člana 23. Opšte deklaracije o pravima čoveka od 10. decembra 1948. godine (prihvaćena od svih država članica UN), iz razloga što se osporenom odredbom ne ograničavaju univerzalne slobode i prava na sindikalno organizovanje ustanovljena navedenim međunarodnim aktima, kako to pogrešno tvrdi predlagač, već su, naprotiv, osporenom odredbom u svemu preuzeti međunarodni standardi u ovoj oblasti. Kada se radi o ovlašćenju ministra za poslove rada da odlučuje o upisu sindikalne organizacije u registar, Ustavni sud je ocenio da je ovlašćenje ministra sadržano u odredbi člana 55. stav 2. Ustava, prema kojoj se udruženja osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ u skladu sa zakonom. Po nalaženju Ustavnog suda, zakonodavac je saglasno odredbi člana 55. stav 2, u vezi sa članom 97. tačka 2. Ustava, ovlašćen da uredi pitanje koji će državni organ voditi registar za upis sindikalnih organizacija.

Osporena odredba člana 104. stav 3. Zakona, kojom je predviđeno da se pod radom iste vrednosti podrazumeva rad za koji se zahteva isti stepen stručne sprema, ista radna sposobnost, odgovornost i fizički i intelektualni rad, po oceni Ustavnog suda, saglasna je ustavnom načelu o pravu svakog na pravičnu naknadu za rad iz člana 60. stav 4. Ustava i predstavlja konkretizaciju ovog ustavnog principa i intenciju zakonodavca da se precizno definiše pojam rada iste vrednosti koji se ostvaruje kod poslodavca. Sud ocenjuje da osporena odredba Zakona, takođe, nije suprotna ni odredbama člana 23. tačka 2. Opšte deklaracije o pravima čoveka i člana 7. alineja a) podtačka (i) Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima ("Službeni list SFRJ", broj 7/71), s obzirom na to da su njome preuzete međunarodne garancije o pravu svakoga na pravičnu i jednaku nagradu za rad iste vrednosti, bez ikakve razlike.

Pozivanje predlagača na odredbe Opcionog protokola uz Konvenciju o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, koju je Savezna Republika Jugoslavija ratifikovala 13. novembra 2002. godine ("Međunarodni ugovori", broj 13/02) i Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, koja je stupila na snagu 4. januara 1969. godine, nisu, po oceni Ustavnog suda, od uticaja na ocenu ustavnosti

osporene odredbe Zakona, budući da se ista podjednako odnosi na sve zaposlene, bez obzira na pol, kada se nađu u istoj pravnoj situaciji propisanoj osporenim zakonskim odredbom.

Ukazivanje podnosioca inicijative da primenom osporene odredbe Zakona dolazi često do diskriminacije zaposlenih, koja se ogleda u utvrđivanju veće osnovne zarade u ugovorima o radu po kriterijumima selekcije zaposlenih u zavisnosti od stepena stručne spreme, a koji obavljaju identične poslove, po oceni Ustavnog suda, tiče se načina primene ove odredbe, što izlazi iz okvira nadležnosti Ustavnog suda utvrđene odredbama člana 167. Ustava. Takođe, nije u nadležnosti Ustavnog suda određenoj članom 167. Ustava da ocenjuje međusobnu saglasnost osporene odredbe Zakona sa odredbama Zakona o komunalnim delatnostima ("Službeni glasnik RS", br. 16/97 i 42/98).

Ustavni sud je odbio predlog za utvrđivanje neustavnosti osporenih odredaba člana 118. tač. 5) i 6) Zakona, kojima je utvrđeno pravo zaposlenima na naknadu troškova za ishranu u toku rada i za regres za korišćenje godišnjeg odmora, jer je ocenio da su donete saglasno ustavnim ovlašćenjima zakonodavnog organa da, uređujući sistem radnih odnosa, uredi i vrste naknada troškova koje pripadaju zaposlenima u skladu sa opštim aktom i ugovorom o radu, među kojima su i naknade za ishranu u toku rada i regres za korišćenje godišnjeg odmora.

Što se tiče načina obračuna isplate ovih naknada na koje ukazuje predlagač, Ustavni sud, prema članu 167. Ustava, nije nadležan da o tome odlučuje.

Razmatrajući osporenu odredbu člana 119. stav 2. Zakona kojom je predviđena mogućnost za poslodavca da deci zaposlenog obezbedi poklon za Božić i Novu godinu, Ustavni sud je ocenio da je ova odredba doneta u granicama ustavnih ovlašćenja zakonodavca da, uređujući pravo na pravičnu naknadu za rad, predvidi mogućnost isplate i drugih primanja, pored zarade, u koje spadaju i pokloni za decu za Božić i Novu godinu. Ustavni sud je, takođe, ocenio da se osporenim odredbom Zakona ne dovode u pitanje ustavne garancije o zabrani diskriminacije iz člana 21. Ustava, imajući u vidu da poslodavac može deci zaposlenih drugih veroispovesti da obezbedi poklone za Božić i Novu godinu koji saglasno odredbama člana 4. tač. 3) i 4) Zakona o državnim praznicima u Republici Srbiji imaju pravo da u te dane ne rade. Prilikom ocene ustavnosti osporene odredbe Zakona, Ustavni sud je imao u vidu i odredbe Zakona o državnim praznicima u Republici Srbiji ("Službeni glasnik RS", br. 43/01 i 101/07), kojim je propisano da se u Republici Srbiji praznuju kao državni praznici Nova godina, praznik rada i Dan pobeđe, a kao verski praznici prvi dan Božića (7. januar) i Vaskršnji praznici počev od Velikog petka zaključno sa drugim danom Vaskrsa i činjenice da prema osporenoj odredbi Zakona deci svih zaposlenih, bez obzira na njihova verska opredeljenja, pripadaju pokloni za Božić i Novu godinu. Osporenim odredbom Zakona se, po oceni Ustavnog suda, ne dira u Ustavom garantovanu ravnopravnost verskih zajednica proklamovanu odredbom člana 44. stav 1. Ustava, već se njome propisuje

moгуćnost isplate drugih primanja zaposlenima u koja svakako spadaju i pokloni za decu zaposlenih.

Ocenjujući osporene odredbe člana 188. Zakona, kojima je ustanovljena posebna radno-pravna zaštita predstavnika zaposlenih za vreme obavljanja i godinu dana po prestanku funkcije ako postupaju u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu, Ustavni sud je izrazio stav da je osporeni član Zakona donet u granicama ustavnih ovlašćenja zakonodavnog organa sadržanih u odredbama člana 55. stav 1, a u vezi sa članom 18. Ustava, da predvidi ovu posebnu radno-pravnu zaštitu sindikalnih predstavnika koja predstavlja osnovni preduslov za delovanje sindikata i zaštitu od svakog pokušaja progona i šikaniranja od strane poslodavca. U osporenoj odredbi Zakona inkorporirane su odredbe Konvencije Međunarodne organizacije rada broj 135 o radničkim predstavnicima (ratifikovana i objavljena u "Službenom listu SFRJ", broj 14/82), prema kojima radnički predstavnici, delegirani ili izabrani predstavnici radničkog sindikata uživaju zaštitu od svakog postupka koji je štetan po njih, uključujući i otpuštanje, a koje se zasniva na njihovom statusu ili aktivnostima u svojstvu radničkog predstavnika ili na članstvu u sindikatu ili učešću u sindikalnim aktivnostima, ukoliko postupaju u skladu sa važećim zakonom, kolektivnim ugovorima ili drugim zajedničkim dogovorenim aranžmanima. Iz navedene Konvencije proizlazi da se predstavnicima zaposlenih zaštita obezbeđuje i pruža u nacionalnom pravnom poretku i ona treba da obezbedi, s jedne strane, nesmetano izražavanje i zastupanje interesa zaposlenih od strane njihovih predstavnika, tako što će onemogućiti poslodavca da ih svojim uticajem spreči u obavljanju njihovih funkcija dovodeći ih u nepovoljniji položaj u odnosu na druge zaposlene, a s druge strane, da preduzete mere zaštite budu primerene profesionalnim odnosima i da ne budu na štetu efikasnosti poslovanja preduzeća. Preporuka o predstavnicima radnika broj 143. (usvojena kao i Konvencija broj 135. na zasedanju Opšte konferencije Međunarodne organizacije rada u Ženevi 1971. godine) sadrži niz olakšica za predstavnike radničkih sindikata, uključujući: dozvolu za plaćeno odsustvo sa posla; pristup radnim mestima, upravi preduzeća i predstavnicima uprave koji su ovlašćeni da donose odluke; ovlašćenje za prikupljanje sindikalnih članarina; ovlašćenje za slanja sindikalnih obaveštenja; distribuciju sindikalnih dokumenata radnicima; materijalne olakšice i informacije neophodne za obavljanje njihovih funkcija. Preporuka predviđa garancije za poslodavce da ove olakšice neće ugroziti efikasnost poslovanja preduzeća. Imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o posebnoj kategoriji zaposlenih, koji su međunarodnim aktima zaštićeni od akata antisindikalne diskriminacije, Ustavni sud je ocenio da osporenim odredbama člana 188. Zakona nije povređen princip jednakosti pred Ustavom i zakonom iz člana 21. Ustava.

Pozivanje podnosioca inicijative na moguće zloupotrebe u primeni osporenih odredaba Zakona izlazi iz okvira nadležnosti Ustavnog suda određene članom 167. Ustava.

Kada su u pitanju osporene odredbe čl. 197. i 198. Zakona, kojima je propisana mogućnost za poslodavca da za obavljanje privremenih i povremenih poslova zaključi ugovor sa nezaposlenim licem, zaposlenim licem koje radi nepuno radno vreme,

korisnikom starosne penzije ili licem koje je član omladinske ili studentske zadruge i koje nije starije od 30 godina, Ustavni sud je stanovišta da se ocena ustavnosti navedenih odredaba zakona ne može dovesti u vezu sa odredbom člana 60. stav 3. Ustava, s obzirom na to da se radno angažovanje po osnovu ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova ne smatra radnim odnosom u smislu ustavnog određenja, već predstavlja poseban imenovan ugovor, dakle ugovorni odnos koji se zasniva između poslodavca i određenog lica, pri čemu je poslodavac potpuno slobodan prilikom opredeljivanja sa kojim će licem zaključiti ugovor za obavljanje navedenih poslova kako u pogledu njegovog radno-pravnog statusa, tako i u pogledu godina života.

Razmatrajući osporenu odredbu člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu, kojom je propisano da će se odredbe o pravu zaposlene žene na porodiljsko odsustvo i pravo na odsustvo sa rada radi nege deteta za treće i svako naredno novorođeno dete u ukupnom trajanju od dve godine, primenjivati od 1. januara 2006. godine, Ustavni sud je ocenio da je osporena odredba doneta u sprovođenju odredbe člana 66. stav 1. Ustava da se zakonom uredi posebna zaštita porodica, majki, samohranih roditelja i dece u Republici Srbiji. Pored navedenog, Ustavni sud je ocenio da osporenoj odredbi nije dato povratno dejstvo protivno odredbi člana 197. stav 1. Ustava, s obzirom na to da su izmene i dopune Zakona stupile na snagu 19. jula 2005. godine, a da se primenjuju od 1. januara 2006. godine.

U pogledu navoda podnosioca inicijative da se primenom osporene odredbe Zakona u praksi zaposlene žene dovode u neravnopravan položaj u pogledu ostvarivanja prava koja im pripadaju po navedenom osnovu, Ustavni sud, shodno svojoj Ustavom utvrđenoj nadležnosti, ne odlučuje o načinu primene pojedinih odredaba zakonskih propisa.

S obzirom na sve izloženo Ustavni sud je odbio predloge i nije prihvatio inicijative za ocenu ustavnosti i nesaglasnosti sa navedenim međunarodnim aktima osporenih odredaba Zakona o radu, a saglasno odredbi člana 53. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu.

Na osnovu navedenog i odredaba člana 45. tačka 14) i člana 46. tačka 5) Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud je doneo Odluku kao u izreci.

Ustavni sud, na osnovu člana 167. stav 1. tačka 1. Ustava Republike Srbije, na sednici održano 23. juna 2011. godine, doneo je

ODLUKU

Odbijaju se predlozi i ne prihvataju se inicijative za utvrđivanje neustavnosti i nesaglasnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorima odredaba člana 6, člana 104. stav 3, člana 118. tač. 5) i 6), člana 119. stav 2, čl. 188, 197. i 198. Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05 i 61/05) i člana 13. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", broj 61/05)."

(Odluka Ustavnog suda, IU broj 187/2005 od 23. juna 2011. godine, objavljena u "Sl. glasniku RS", br. 79/2011 od 25. oktobra 2011. godine)